

УЛОГА РЕВИЗИЈЕ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЈЕШТАЈА У СУЗБИЈАЊУ РИЗИКА ПОСЛОВАЊА ИНСТИТУЦИЈА

Др Бранка Савић¹

Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бања Лука

Апстракт: У савременим условима пословања ревизија има велики значај, јер она потврђује да су рачуноводствени искази реално и истинито приказани. У циљу разумијевања потребе за ревизијом, полазимо од процеса настајања и презентације рачуноводствених информација крајњим корисницима. Примарни ток овог комуникацијског процеса је конвертовање рачуноводствених података у корисне рачуноводствене информације о финансијском извјештавању, резултатима пословања и новчаним токовима и преношење тих информација крајњим корисницима тих извјештаја. У овом случају, ревизија се посматра као „веза која ствара повјерење“ између лица која припремају финансијске извјештаје и корисника тих информација. Проблем истраживања у раду јесте ревизија финансијских извјештаја институција, са посебним освртом на интерну контролу и екстерну ревизију.

Кључне ријечи: ревизија, интерна контрола, екстерна контрола, финансијски извјештаји институција.

Увод

Ријеч ревизија потиче од глагола „revidere“, што у преводу с латинског значи поново видјети. У литератури постоји много дефиниција ревизије, мада међу њима нема неких битних разлика. Према Стевану Куколечи, ревизија је свака системска и детаљно проведена накнадна контрола пословања привредне организације и врши се када је потребно прецизно расвијетлити право стање, када се сумња на постојање финансијских злоупотреба, итд².

1 Email: branka.Savic@mup.vladars.net

2 Доступно путем интернет сајта: <http://ekonomijanovisad.googlepages.com/> Ревизија, 2010, приступљено 15.02.2017.

Том Ли ревизију дефинише на сљедећи начин: „Ревизија је средство помоћу кога се једно лице увјерава од стране другог лица у квалитет, стање и статус неког предметног питања које је ово друго лице испитивало“.

На основу ових дефиниција ревизије, можемо закључити како она није ништа друго него испитивање финансијских извјештаја, података о пословању, пословних књига и других докумената с циљем добијања поузданог мишљења о економском и финансијском положају клијента. Предмет ревизије су информације о пословним трансакцијама и догађајима који се могу квантификовати, док информације које се не могу квантификовати нису предмет ревизије.

Ревизија финансијских извјештаја

Према Правилнику о ревизији финансијских извјештаја у Републици Српској,³ ревизија финансијских извјештаја представља испитивање финансијских извјештаја ради давања мишљења о томе да ли он објективно и истинито приказује стање имовине, капитала и обавеза, као и резултата пословања правног лица, у складу са Међународним рачуноводственим Стандардима (МРС), односно Стандардима за финансијско извјештавање (МСФИ) и другим прописима Републике Српске.

Према Међународним стандардима ревизије, циљ сваке ревизије финансијских извјештаја је прибављање мишљења ревизора. Мишљење зависи од резултата ревизије и указује да ли се финансијски извјештај презентује у складу са МРС/МСФИ. Значи, циљ сваке ревизије је саопштавање мишљења о сагласности финансијских извјештаја са установљеним критеријима заинтересованим корисницима. То саопштавање формализује се кроз Извјештај ревизора.

За ревизију је карактеристично (Спремић, 1995: 11):

1. накнадно испитивање финансијских извјештаја или финансијских информација када је такво испитивање потакнуто од стране субјекта или представља законску обавезу,
2. ревизију обављају независне и стручне особе,
3. ревидирањем се жели утврдити приказују ли предочени финансијски извјештаји реално и објективно финансијско стање и резултат пословања субјекта,

³ Правилник о ревизији финансијских извјештаја у Републици Српској, „Службени гласник Републике Српске”, број 120/06,

4. објективност и реалност финансијских извјештаја утврђује се према дефинисаним критеријима,
5. критеријуми за оцјену објективности и реалности финансијских извјештаја морају бити унапријед познати, а њих чине: рачуноводствена начела, МСФИ, законски прописи и усвојене рачуноводствене политике,
6. ревизија се обавља у скаладу са Међународним стандардима ревизије, поштујући Кодекс професионалне етике ревизора,
7. мишљење о реалности и објективности финансијских извјештаја потписује овлашћени ревизор,
8. ревизорски извјештај с мишљењем темељи се на објективним доказима и доставља се заинтересованим корисницима,
9. ревизорски извјештај о објективности и реалности финансијских извјештаја доступан је јавности.

Ревизија треба да буде планирана и да има формулисану стратегију. Планирање и стратегија су два веома битна сегмента ревизије, јер доказе ревизије треба одабрати и процијенити у односу на специфичне циљеве ревизије који су међусобно повезани. Стратегија сваке ревизије мора бити пажљиво осмишљена и флексибилна.

Свака погрешна пословна одлука има своју цијену која се на тржишту мора платити. Управо због тога, да би се избјегле погрешне пословне одлуке, управљање мора бити утемељено на реалним и објективним информацијама. У контексту тих информација потребно је истакнути да врло важно мјесто припада рачуноводственим, тј. финансијским информацијама садржаним у финансијским извјештајима, а за реалност и објективност тих информација задужена је ревизија.

Да бисмо што боље схватили значење ревизије у савременим условима пословања, неопходно је да знамо шта је њена улога.

Улога ревизије састоји се у сљедећем (Жагер, Жагер, 1999: 129):

1. заштита интереса власника капитала,
2. стварање реалне и објективне информационе подлоге за управљање и
3. помоћ у прибављању додатног капитала смањењем ризика улагања.

Најзначајнији корисници финансијских извјештаја и ревизорских извјештаја (Жагер, Жагер, 1999: 129):

- a. власници (заштита интереса власника капитала);
- b. менаџмент (реалне и објективне информације за управљање, одговорност менаџмента за финансијске извјештаје);
- c. садашњи и потенцијални кредитори и инвеститори (оцјена оправданости улагања у неки пројекат);
- d. пословни партнери (оцјена бонитета);
- e. влада и владине институције (алокација капитала, фискална политика...);

- f. јавност (заштита интереса малих акционара, финансијски извјештаји су јавни документи и слобода располагања информацијама).

Веома је важно да знамо зашто нам је ревизија уопште потребна. Поред мишљења независног ревизора, које омогућава екстерним и интерним корисницима доношење одлука које су засноване на непристрасним информацијама, постоје још двије групе разлога због којих је потребна ревизија и ревизорско мишљење. То су интерни и екстерни разлози.

У групи интерних разлога истиче се да ревизор треба да упозори шта није у реду са пословањем клијента и његовим рачуноводственим системом и на тај начин створи претпоставке за квалитетније пословање у будућности. Потребно је да да приједлоге који ће отклонити постојеће недостатке у пословању и створити претпоставке за квалитетније пословање у будућности. У групи екстерних разлога који условљавају потребу за ревизијом истичу се: удаљеност пословања, пристрасност и мотиви.

Ревидирани финансијски извјештаји реално и објективно приказују стање имовине, обавеза и капитала, резултат пословања и новчани ток, те из тих разлога ревизија повећава вриједност финансијских извјештаја. Информације садржане у ревидираним финансијским извјештајима представљају подлогу за пословно одлучивање.

На основу свега наведеног, постоје четири разлога због којих корисници информација не могу самостално да изврше верификацију финансијских извјештаја, а то су (Трацу, 1994: 102): конфликти интереса, посљедице, комплексност и удаљеност.

Конфликти интереса

Између менаџера и корисника извјештаја постоји конфликт интереса. Менаџер је одговоран за састављање финансијских извјештаја и у таквој ситуацији постоји могућност манипулације финансијским извјештајима од стране менаџера. Пошто менаџер контролише цјелокупни рачуноводствени процес у предузећу, постоји могућност да рачуноводствене процесе усклади са својим интересима. Власници предузећа на основу увида у финансијске извјештаје доносе одлуке и о судбини менаџмента, па се може десити да презентују финансијске извјештаје који ће их приказати у што бољем свјетлу. Корисници финансијских извјештаја су свјесни могућег конфликта интереса који доводи у питање непристрасност финансијских извјештаја и зато ангажују овлашћеног ревизора који ће дати кредибилитет тим извјештајима и повећати вриједност финансијских извјештаја.

Посљедице

Одлуке које доносе корисници финансијских извјештаја имају значајне економске посљедице. Због тога су корисници извјештаја спремни да одвоје одређена новчана средства за екстерну верификацију, јер ће тиме добити сигурност да су информације ослобођене пристрасности и непотпуности.

Комплексност.

Што су процеси превођења пословних трансакција у рачуноводствене информације комплекснији, корисницима тих информација је теже да сами процијене квалитет добијених информација, а постоји и вјероватноћа ненамјерних грешака.

Удаљеност.

Чак и када корисници имају способност да самостално доносе закључке о квалитету добијених информација, они могу бити спријечени да изврше директну верификацију због удаљености пословних трансакција и процеса њиховог обухватања.

Допринос ревизије процесу финансијског извјештавања има двије димензије, а то су контрола и кредибилитет информација. Финансијски извјештаји постају финансијски извјештаји у правом смислу те ријечи тек када на њих свој потпис стави овлашћени ревизор. Ревизија штити интерес власника капитала, помаже у прибављању додатног капитала и осигурава реалне и објективне информације за управљање. Зато је веома важна у савременој економији. Зависно од тога ко врши ревизију, у институцијама су заступљене интерна контрола, те интерна и екстерна ревизија.

Екстерна ревизија

Основна сврха екстерне ревизије је да обезбиједи доносиоце одлука изван ње, мишљење стручњака о исправности финансијских извјештаја. Под појмом „исправан” подразумијева се да су финансијски извештаји потпуни, поуздани, непристрасни и презентивани у складу с општеприхваћеним рачуноводственим начелима. Да би мишљење ревизора имало снагу, морају бити независни од институције која

презентује финансијске извјештаје и њеног менаџмента и имати чврсту основу за своје мишљење. Израз ревизија означава испитивање које врше ревизори како би добили поуздану основу за своје валидно мишљење.

Екстерни ревизори проучавају и оцјењују ефикасност организације интерне контроле у свакој организацији. На основу тога долазе до „осјећаја“ за тачност и поузданост рачуноводствених информација.

За подручја у којима је интерна контрола слаба, ревизори морају сакупити више доказа, јер имају мање разлога за ослањање на информације добијене из рачуноводства клијента. Уз поткрепљивање ставки презентираних у финансијским извјештајима, екстерни ревизори изводе поступке ради одређивања да су финансијски извјештаји и припадајуће забиљешке потпуне (на примјер, поступци који су обликовани тако да расвјетле било које неевидентирани обавезе).

Екстерни ревизори након закључивања испитивања издају ревизорски извјештај, изражавајући своје мишљење о исправности финансијског стања клијента. Они исто тако издају извјештај за менаџмент клијента – који се често зове писмо за менаџмент – описујући у детаље препоруке за побољшање ефикасности организације интерне контроле. Екстерни ревизори имају богато знање из подручја интерне контроле, пошто стално проучавају и оцјењују ефикасност организације интерне контроле различитих институција.

По себи се подразумијева да корисници финансијских извјештаја треба да схвате да екстерни ревизори не могу у потпуности гарантовати да су они „тотално“ без грешке и неправилности. Већина ревизорских поступака је заснована на узорцима, тако да није изводљиво провјерити све трансакције које су пратиле пословање. Због тога, увијек постоји могућност да се појаве грешке или неправилности код трансакција које нису прегледали екстерни ревизори. Посебну пажњу ревизори треба да обрате на оне грешке или неправилности које су значајне са гледишта доношења исправних одлука корисника финансијских извјештаја клијента ревизије.

Ако екстерни ревизори обављају ревизију с дужном професионалном пажњом, нису одговорни за штете које произилазе из грешака или неправилности које су неоткривене. Уколико се ревизија врши на немаран начин, они се могу сматрати финансијски одговорним за губитке које су претрпјели корисници тих извјештаја (у оквиру ревизије, немар је правни појам који значи пропуштање извршавања с обавезном професионалном пажњом). Сматра се да су, и поред тога што ревизије не дају апсолутно јемство о поузданости, ревидирани далеко поузданији од неревидираних финансијских извјештаја. Цијена тога је плаћена провизија екстерним ревизорима. У сваком погледу, екстерна ревизија мора бити трошковно ефикасна.

По природи ствари неминован је тзв. ревизијски ризик, тј. ризик

да ће ревизор нетачно, погрешно издати „мишљење са резервом” на финансијске извјештаје који су материјално криво наведени. Он је комбинација три ризика: инхерентни ризик (садржајни ризик) – нетачно наведена материјална ставка у оквиру финансијских извјештаја, контролни ризик – унутрашња контрола није успјела да открије и исправи нетачно наведену ставку, и детекциони ризик (ризик откривања) – ревизор није успио открити и исправити нетачно наведену материјалну ставку унутар финансијских извештаја. У току ревизије, поред ревизијског ризика, јавља се и пословни ризик ревизије, тј. могућност да ревизор претрпи штету или губитак професионалне праксе, слиједом оптужби или нежељеног публицитета у вези са обављеном ревизијом.

Развијени су посебни ревизорски стандарди у циљу унапређења ефикасности вршења екстерне ревизије. Они имају карактер, „водича” и значајан су фактор реалности извршене ревизије финансијских извештаја.

У институцијама као што су банке, се врши, поред ревизије финансијских извештаја, и ревизија пословања – фокусирана на ефикасност и ефективност пословања. Ревизија пословања обухвата проучавање, тестирање и оцену пословних поступака и интерних контрола које се односе на одрђену јединицу (одјељење) унутар банке, као што су: одјељење кредита, одјељење за камате, девизно одјељење, одјељење за ванбилансно пословање, лизинг одјељење, одјељење за осигурање, одјељење за рачуноводство итд. Сврха тога је направити препоруке менаџменту банке за побољшање пословне ефикасности одјељења које се посматра. Резултати ревизије пословања појединих одјељења банке се нормално не саопштаву екстерним доносиоцима одлука. Све је већи значај ревизије пословања, јер доприноси снижењу трошкова и повећању укупне ефикасности пословања банке.

У новије вријеме, ревизија у банци посебну пажњу посвећује контроли ризика пословања свих врста, посебно каматном, кредитном, девизном, ризику капитала и ванбилансном. У већим банкама формирају се посебна одјелења за управљане ризиком пословања. Све се више практикује да се уз основне презентира и извештај о ризику.

Карактеристично је за банкарство да једну те исту банку контролишу супервизија, интерна контрола и ревизија, екстерна ревизија и државна ревизија. Пожељно је да између њих постоји извјестан степен координаности.

У банкарском систему ревизија, како екстерна, тако и интерна, има велики значај, те се највише осврћемо на ревизију банака као финансијских институција.

Саставни дио контроле у банци је етичко питање. С обзиром на то, у даљим излагањима третиране проблематике укратко ћемо се осврнути и на њега.

Поред подјеле на субјекте који врше ревизију, имамо још и подјелу на типове ревизије.

Постоје три основна типа ревизије, а то су⁴:

- a. Ревизија финансијских извјештаја, одређује да ли су финансијски извјештаји неког тијела које се ревидира приказани у складу са општеприхваћеним рачуноводственим начелима, и придржава ли се то тијело закона и регулативе предвиђених за те трансакције и за догађаје који могу значајно утицати на дате финансијске извјештаје.
- b. Ревизија пословања (оперативна ревизија), анализира организацијску структуру, интерне системе, ток радног процеса, и резултате менаџмента. Овај тип ревизије бави се свеукупним остварењем циљева, ефективношћу пословних поступака и интерне контроле, резултатима појединих менаџера, и другим нефинансијским аспектима пословања одређене организације.
- c. Ревизија сагласности са правилима и прописима, има за циљ да провјери да ли организације поштују одређене поступке, правила и прописе, дефинисане од стране више инстанце. Провјерава се да ли особље у рачуноводству ради у складу са рачуноводственом и пословном политиком коју је одредила управа предузећа, да ли се поштују прописани закони, као и друга правила и прописи.

У савременим условима међународног пословања, ревизор не врши само ревизију финансијских извјештаја, већ директно или индиректно, и ревизију интерне контроле, ревизију усклађености са политикама, и ревизију сагласности са законом, правилима и прописима. Без обзира на циљ ревизије или на оно што ревизор треба да докаже, поступак ревизије мора да се изводи по строго дефинисаној методологији (Филиповић, 2008: 11).

Тестирање појединачних елемената финансијских извештаја путем механичке провјере тачности података, прегледом документације, упоређивањем салда са салдима главне књиге и сл.

Ревизија потраживања од купаца

Ревизија потраживања од купаца представља поступке испитивања интерне контроле које обухвата контролу издавања фактура, документата о испоруци робе и/или услуга и других доказа о потраживањима од купца са циљем да утврди степен тј. адекватност интерне контроле продајних трансакција и купаца, исправност и

4 Доступно путем интернет сајта: <http://www.vpskp.edu.rs>, 2010, pristupljeno 15.02.2017.

ажурност књижења потраживања од купаца, степен наплативности потраживања, као и тачност прокњижених износа реализације и прихода од камата. Како не постоји јединствен начин организовања продаје, тако не постоји ни универзални систем интерне контроле продајних трансакција и потраживања од купаца.

Добра и јака интерна контрола продаје у великој мјери смањује могуће губитке који могу настати из више разлога (продаја извршена купцима чија кредитна способност није задовољавајућа, фактуре садрже грешке у цијенама и количинама и сл.) и најбоље се остварује помоћу одговарајуће подјеле рада, и то на начин да различита одјељења или лица буду задужена и одговорна за (Мартић, 1987: 102–109): припремање налога за продају; одобравање кредита купцима; издавање робе из магацина, испорука; фактурисање, провјеравање исправности фактура; контрола рачуна купаца; вођење књиговодства купаца; одобрење повраћаја и попушта купцима; и овлашћења за потписивање сумњивих и ненаплативих потраживања.

Ревизорско испитивање и оцјењивање система интерне контроле која се односи на продају и купце обухвата контролу:

- пријема поруџбина и издавање налога за продају;
- евидентирање испоручене робе и извршених услуга;
- контрола излазних фактура и налога за задужење – одобрење купаца; преглед неупарених евиденција о отпремљеној роби и услугама; усаглашавање главне књиге са аналитичким евиденцијама;
- наплата реализованих производа и услуга;
- утврђивања сумњивих, спорних и ненаплативих потраживања и отписивања.

Ревизија обавеза према добављачима

Ревизија обавеза према добављачима обухвата процедуре испитивања усаглашености аналитичке и синтетичке евиденције, тестирање појединих улазних фактура у смислу узорковања као и дио салда који произилази из набавке, усаглашавање тестираних салда са извештајима добављача, испитивање листе дуговних салда, као и спорних обавеза према добављачима и исти се документују од стране ревизора на тзв. радним листовима који утичу на коначно ревизорско формирање мишљења о извршеној контроли над комплетним финансијским извештајима.

Циљеви ревизије обавеза према добављачима представља (Андрић, Крсмановић, Јакшић, 2002: 301):

- потврду да су све постојеће обавезе на дан састављања биланса стања исправно евидентиране;
- потврду да су сви износи из биланса стања настали на конзистентним основама и да су правилно класификовани;
- потврду да су поступци ревизије обухватили и испитивање кредитора;
- потврду да су обавезе за роком доспевања дужим од годину дана правилно класификоване.

Ревизија новчаних средстава

Ревизија готовине и хартија од вриједности које представљају дио опште финансијске ситуације привредног друштва обавља се са циљем да се утврди да ли је њихова вриједност реално исказана на дан/и у билансу стања. Једна од могућности представља да је реални износ готовине мањи од исказаног износа у билансу, док је разлика правдана фиктивним чеком и сл.

Неопходност ревизора у приступу верификацији новчаних средстава представља опрезност од могућих потцјењивања новчаних примања или прецјењивања новчаних издатака у циљу откривања прикривених проневјера готовине које у првој фази обавља путем проучавања и оцјеном система интерне контроле новчаних трансакција и утврђивањем да ли је износ готовине реално исказан у билансу. Након тога, ревизор приступа испитивању појединачних новчаних трансакција (продаја, наплата, издаци, благајна и сл.) путем одређивања подручја (у зависности од квалитета интерне контроле над новчаним средствима) и величине узорка за испитивање који му користе у увјеравању поузданости књиговодствених евиденција.

За вршење провјере исказаних износа готовине у билансу стања ревизор приступа са посебном пажњом и детаљним испитивањем, зато што готовина представља најликвиднији дио средстава и постоји велика могућност проневјере од стране запослених, при чему ревизор користи адекватне поступке међу које је уврштено пребројавање готовине у благајни, потврђивање износа депозита путем дикретног контакта са банком и сл.

Приликом оцјењивања рада интерне контроле новчаних трансакција, ревизор је вођен чињеницом да идеалан систем треба да обезбиједи сљедеће услове:

- Да су сва готовинска потраживања примљена; тачно и ажурно прокњижена;
- Новчани издаци учињени за прописане пословне сврхе; тачно и ажурно прокњижени;

- Готовина у благајни и банци тачно утврђена и адекватно обезбјеђена;
- Салда новчаних средстава одржавају у адекватним износима (Мартић, 1987: 98–99).

Поступци у испитивању реалности салда обухватају провјеру новчаних средстава на текућим рачунима и то путем поређења кроз усаглашеност стања одговарајућих аналитичких рачуна са стањем на изводима, као и вршење провјере усаглашености стања аналитичке и синтетичке евиденције новчаних средстава и хартија од вриједности и износа исказаних у билансу стања.

Увидом и упоређивањем пописних листа са стањем по књигама провјерава се вјеродостојност стварног стања у односу на књиговодствено стање. Такође, врши се провјера да ли су инструменти плаћања наведени у прегледима; упоређивање података (назива, бројева, износа); испитује се карактер ставки у смислу припадања пословној трансакцији, као и документовања истих. Врши се провјера да ли су девизна средства плаћања прерачуната у валути по важећем курсу на дан ставаљања биланса стања тј. 31. 12. и др. вршење провјера у сврху верификовања квалитета контроле готовине и хартија од вриједности.

Ревизија залиха

Ревизија залиха готових производа обухвата провјеру стања и кретања залиха готових производа. Врши се провјера да ли се вриједносно залихе крећу у просјеку по предвиђеном плану организације. У случају повећања стања готових производа врши провјеру разлога, тј. узрока настанка повећања готових производа на стању. Такође, врши се провјера квалитета појединих производа, као и поређење продајних цијена у односу на цијене истих производа на тржишту.

Ревизија залиха недовршене производње и полупроизвода укључује контролу стања и кретања недовршене производње и полупроизвода по вриједности, контролу норматива, као и кретање залиха недовршене производње и полупроизвода у односу на предвиђене планове организације.

Ревизија стања залиха материјала обухвата провјеру сировине и материјала; да ли се залихе воде по набавној вриједности или по унапаријед одређеним (планским) цијенама. Ревизија обухвата и провјеру документације набавке материјала, исправност запримљене робе као и усаглашеност количине сировине и материјала у складишту са нормативима из организације и у односу на грану дјелатности. Такође, уколико су цијене материјала заведене по планским цијенама врши се провјера исправности књижења одступања од планских цијена.

Ревизијом ситног инвентара контролоше се да ли се води аналитичка евиденција ситног инвентара, задуженост радника за алат и др., као и исправност у вршењу отписа над њим.

Ревизија шкарта, квара и лома обухвата преглед наведених трошкова; да ли се исти крећу у границама норматива, као и да ли се настали трошкови временски разграничују у књиговодству (Крал, 1965: 98–101).

Ревизија основних средстава

Код већине привредних друштва, највећи дио укупне имовине чине основна средства (некретнине, постројења, опрема) и нематеријална улагања (оснивачки улог, улагања у развој, патенти, лиценце и др.). Како су промјене на рачунима основних средстава релативно ријетке у односу на промјене обртних средстава, ревизор утроши релативно мало времена на њихову контролу, а провјера се своди на провјеру промјена у току године зато што су почетна салда на рачунима некретнина, постројења и опреме провјерени током ревизије претходних година.

Такође, треба истаћи да су основна средства мање подложна незаконитом присвајању или криминалним радњама у односу на обртна средства; да је питање разграничења трансакција од мањег значаја, као и лакше утврђивање њихове текуће, дневне или тржишне вриједности у односу на ревизију обртних средстава (Милојевић, 2008: 233).

Циљеви ревизије основних средстава представља:

- испитивање адекватности система интерне контроле основних средстава;
- утврђивање постојања и власништва над основним средствима;
- провјера исправности кориштења метода билансирања основних средстава;
- испитивање режима амортизације или отписивања основних средстава.

Остали циљеви ревизије финансијских извјештаја када су у питању основна средства се остварују поступцима прије краја пословне године и на крају пословне године.

У поступке прије краја пословне године спада разврставање основних средстава по групама и стопама амортизације, контрола правилности примјене изабраних метода отписивања основних средстава, усаглашавање вриједности (набавних, отписаних и ревалоризованих) основних средстава са главном књигом, преглед аналитике инвестиција и контролу структуре трошкова или цијене коштања основних средстава.

Док у поступке који се обављају на крају пословне године спадају провјера исправности обрачуна и књижења амортизације, оправки и одржавања основних средстава; провјеру стицања и отуђења основних средстава, анализа пописа основних средстава, провјера основних средстава ван употребе, контрола свих инвестиционих улагања у току године, провјере опреме примљене у лизинг или закуп (Радовановић, 1999), као и сву документацију везану појединачне поступке спроведене у ревизији основних средстава.

Ревизија прихода и расхода

Ревизија прихода и расхода обухвата анализу структуре прихода и трошкова представљених кроз остварење финансијског резултата, као приказ из које врсте прихода и расхода потиче фин. резултат.

У вршењу анализе укупних прихода осим висине и структуре важно је и које ставке су доминантне. Како структура укупних прихода обухвата редовне приходе као основни предмет пословања привредног друштва и то путем продаје производа и услуга у земљи и иностранству, он би требало да буде доминантан у укупним приходима.

Осим редовних прихода, у укупним приходима садржани су и приходи од финансирања, као и ванредни приходи. Приходи од финансирања потичу од пласмана финансијских средстава, док ванредни приходи нису пожељна ставка зато што представљају одраз лошег пословања привредног друштва. Распоред прихода укључује и зависне трошкове, тј. трошкове садржане у цијени коштања продатих производа и услуга.

Уједно, и расходи обухватају подјелу на редовне расходе који укључују трошкове материјала, запослених, енергије, амортизације и др., расходе по основу финансирања и ванредне расходе. „Анализа структуре финансијског резултата приказује колико је резултата остварено из редовног пословања, колико по основу пласмана и позајмљивања новца, дакле разлике примљених и плаћених камата, колико је финансијског резултата остварено по основу ванредних прихода и ванредних расхода“ (Андрић, 1999:321).

Процјена адекватности интерних контрола прихода и расхода са становишта завршне ревизије тј. ревизије финансијских извештаја укључује контролу документације који се односе на трансакције прихода и расхода; контролу исправности тј. математичке тачности документације и др. контролу документације која је директно или индиректно везана за пословне догађаје који обухватају анализирани пословни период⁵.

5 Исто, стр 320–322.

ЗАКЉУЧАК

Испитивање редовних годишњих финансијских извештаја тј. спровођење ревизије над рачуноводственим подацима ради давања мишљења о њиховој исправности обавља се путем најуобичајеније и најчешће екстерне финансијске ревизије која се дефинише као системско испитивање финансијских извештаја, књижења и пословних промјена са циљем да се створи увид у подударност са опште прихваћеним рачуноводственим принципима, политикама рачуноводства или утврђеним захтјевима.

Ревизијом се уочавају и пропусти, тј. грешке (уколико постоје) у подацима из финансијских извештаја у односу на податаке из пословања. Учени пропусти презентују се путем ревизорског извештаја и предочавају менаџменту, и то са јасним смјерницама о начину дјеловања у наредном периоду са циљем непонављања учених грешака из претходног извештајног периода.

Ревизорски извештај заснива се на чињеницама утврђеним приликом ревизорског увида у периодично пословање привредног друштва и пружа мноштво корисних пословних информација – како за рачуноводствени надзор који информације користи у сврху контроле и утврђивања остварених у односу на планиране активности, за менаџмент у доношењу и спровођењу пословних одлука; тако и за остале интерне и екстерне кориснике података из финансијских извештаја. Гдје се важност ревизорског извештаја огледа у јасно и недвосмислено формираном ревизорском мишљењу, као реалном приказу истинитих рачуноводствених информација доступних заинтересованим корисницима.

Улога ревизије јасно је дефинисана по глобализацији тржишта капитала и представља ефикасно средство путем којег се повећава кредибилитет финансијских извештаја и посебну улогу има у компанијама које тргују акцијама на међународним тржиштима капитала. Ревизорски извештај представља неку врсту заштитног знака квалитета и поузданости информација садржаних у финансијским извештајима и незаобилазан је начин за утврђивање и очување пословног повјерења.

ЛИТЕРАТУРА

1. Андрић М., Крсмановић Б., Јакшић Д. (2002). *Ревизија – теорија и пракса*, Бечеј: Пролетер.
2. Андрић М. (1999). *Ревизија рачуноводствених исказа*, Суботица: Економски факултет.

3. Филиповић И. (2008). *Ревизија*, Сплит: Свеучилишни студујски центар за стручне студије.
4. Мартић С. (1987). *Контрола и ревизија*, Београд: Универзитет у Београду – економски факултет.
5. Милојевић С.Д. (2008). *Финансијска ревизија и контрола*, Београд: Београдска пословна школа.
6. Крал В. (1965). *Интерна контрола и ревизија пословања предузећа*, Загреб: Одбор за издавање скрипата високе привредне школе у Загребу.
7. Радовановић Р. (1999). *Биланси предузећа и банака*, Београд: Савремена администрација.
8. Спремић Ј. (1995). *Ревизија*, Загреб: Хрватско удружење ревизора.
9. Трацу, Ј.А. (1994). *Како читати и разумјети финансијски извјештај*, Загреб: Јакубин и син & ТЕБ.
10. Жагер, К., Жагер, Л. (1999). *Анализа финансијских извјештаја*, Загреб: Масмедиа.
11. <http://ekonomijanovisad.googlepages.com/Revizija>, 2010.
12. <http://www.vpskp.edu.rs>, 2010.
13. Правилник о ревизији финансијских извјештаја у Републици Српској, „Службени гласник Републике Српске”, број 120/06.

ROLE OF THE REVISION OF THE FINANCIAL STATEMENTS IN CONTROLLING THE RISK OF BUSINESS OF INSTITUTIONS

Branka Savic, PhD⁶

The Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska, Banja Luka

Abstract: In modern business conditions, revision has a great significance, because it confirms that the accounting statements are presented truthfully. In order to understand the need for revision, we start from the process of creation and presentation of accounting information to the users. The primary flow of this communication process is to convert accounting data into useful accounting information on financial reporting, results of operations and cash flows and the transfer of that information to end users of these statements. In this case revision is seen as a „relationship that creates trust“ between the people who prepare financial statements and users of such information. The main research point of the paper

⁶ Email: branka.Savic@mup.vladars.net

is the revision of financial statements of the institutions, with special emphasis on internal control and external revision.

Keywords: revision, internal control, external control, the financial statements of institutions.